

FIȘA DISCIPLINEI

Anul universitar 2025/2026

1. Date despre program

1.1. Instituția de Învățământ superior	UNIVERSITATEA DIN BUCUREȘTI
1.2. Facultatea	DE TEOLOGIE ORTODOXĂ JUSTINIAN PATRIARHUL
1.3. Departamentul	DE TEOLOGIE ISTORICĂ, BIBLICĂ ȘI FILOLOGIE
1.4. Domeniul de studii	TEOLOGIE
1.5. Ciclul de studii	LICENȚĂ
1.6. Programul de studii	EXTENSIA ROMA

2. Date despre disciplină

2.1. Denumirea disciplinei	ISTORIA BISERICESCĂ UNIVERSALĂ						
2.2. Titularul activităților de curs	lect. dr. Sebastian-Laurențiu NAZĂRU						
2.3. Titularul activităților de seminar	lect. dr. Sebastian-Laurențiu NAZĂRU						
2.4. Anul de studiu	I	2.5. Semestrul	2	2.6. Tipul de evaluare	E	2.7. Regimul disciplinei	O

3. Timpul total estimat

3.1. Număr de ore pe săptămână	3	3.2. Din care Curs	2	3.3. Seminar	1
3.4. Total ore din planul de învățământ	42	3.5. Din care Curs	28	3.6. Seminar	14
Distribuția fondului de timp					
Studiul după manual, suport de curs, bibliografie și notițe					20
Documentare suplimentară în bibliotecă, pe platformele electronice de specialitate și pe teren					14
Pregătire seminare/ laborator, teme, referate, portofolii și eseuri					12
Tutorat					8
Alte activități					4
3.7. Total ore de studiu individual					58
3.8. Total ore pe semestru					100
3.9. Număr de credite					4

4. Precondiții (acolo unde este cazul)

4.1. de curriculum	Cunoașterea istoriei universale din primul mileniu creștin (aspecte generale).
4.2. de competențe	Capacitatea de interpretare a unui izvor istoric.

5. Condiții (acolo unde este cazul)

5.1. de desfășurare a cursului	Sală dotată cu tablă și cu proiector. Prezența la cursuri sau online în proporție de 75%.
5.2. de desfășurare a seminarului/ laboratorului	Sală dotată cu tablă și cu proiector. Prezența la seminar sau online în proporție de 80%, pregătirea textelor și a referatelor recomandate săptămânal de profesorul care seminarizează.

6. Rezultatele învățării

Cunoștințe	<ul style="list-style-type: none"> - Studentul/absolventul descrie sistematic și rațional concepte religioase și teologice, raportându-se la evoluția lor istorică și le explică în mod critic și argumentat. - Absolventul deține informații solide privind evoluția gândirii și a literaturii creștine de-a lungul istoriei. - Absolventul cunoaște metodologia teoretică utilizată în cercetarea științifică ce constă în efectuarea de cercetări de fond, construirea unei ipoteze, testarea acesteia, analizarea datelor și încheierea rezultatelor.
Aptitudini	<ul style="list-style-type: none"> - Studentul/absolventul analizează sistematic teorii și concepte teologice și acceptă dialogul cu privire la o varietate de teme controversate, de pe poziții de toleranță religioasă, identificând fundamente creștine comune mai multor grupuri religioase. - Absolventul utilizează idei și argumente din literatura creștină în contexte diverse, completând ori dezvoltând noi direcții ale gândirii teologice. - Absolventul dezvoltă alianțe, contacte sau parteneriate și realizează schimburi de informații cu alte persoane. Promovează colaborările integrate și deschise în cadrul cărora diferite părți interesate creează în comun inovații și cercetare cu o valoare comună. Își creează profilul sau marca personală și se face vizibil(ă) și accesibil(ă) în medii de relaționare față în față și online.
Responsabilitate și autonomie	<ul style="list-style-type: none"> - Studentul/absolventul gândește critic, monitorizează și respectă teorii, doctrine și reglementări canonice, evitând erori doctrinare și acceptă păreri noi în limitele dogmatice și canonice. - Absolventul comunică argumentat păreri și idei teologice, face sinteze și poate crea concepte noi pe baza informațiilor deținute, având capacitatea de acceptare a diversității opiniilor și ideilor. - Absolventul dă dovadă de considerație față de ceilalți, precum și de colegialitate. Ascultă, oferă feedback și răspunde în mod perceptiv altora, ceea ce implică, de asemenea, supravegherea și conducerea personalului într-un cadru profesional. Redactează și editează texte științifice, academice sau administrative pe diferite teme, cu rigoare deontologică.

7. Conținuturi

7.1. Curs	Metode de predare	Observații
1. Politica religioasă a împăraților bizantini din secolul al IV-lea până în secolul al VIII-lea 2. Arianismul. Sinodul I Ecumenic. Simbolul de credință niceean 3. Frământările și sinoadele ariene după Sinodul I Ecumenic 4. Erezia pnevmatomahilor. Apolinarismul. Sinodul al II-lea Ecumenic. Crezul Niceo-Constantinopolitan 5. Nestorianismul. Sinodul al III-lea Ecumenic 6. Monofizismul. Sinodul al IV-lea Ecumenic 7. Tulburările produse de nestorianism și de monofizism 8. Formarea Bisericilor vechi orientale 9. Controverse origeniste. Sinodul al V-lea Ecumenic 10. Monotelismul. Sinodul al VI-lea Ecumenic 11. Sinodul Quinisext 12. Iconoclasmul bizantin. Sinodul al VII-lea Ecumenic. Al doilea iconoclasm. Restaurarea definitivă a cinstirii sfintelor icoane	Prelegere, discuții	2 ore

<p>13. Popoare creștinate în Apus: germani, anglo-saxoni și scandinavii. Popoare creștinate de Bizanț; activitatea Sfinților Chiril și Metodie</p> <p>14. Cauzele Schismei. Schisma secolului al IX-lea. Schisma cea Mare</p>		
<p>Bibliografie: BĂBUȘ, Emanoil, Preot, <i>Introducere în Istoria Bisericească Universală</i>, București, Ed. <i>Σοφία</i>, 2002. BECK, Hans-Georg, <i>Istoria Bisericii Ortodoxe din Imperiul Bizantin</i>, trad. de V.A. Carabă, București, Nemira, 2012. CHADWICK, Henry, <i>The Church in Ancient Society: from Galilee to Gregory the Great</i>, Oxford, Oxford University Press, 2001. CHADWICK, Henry, <i>East and West, the Making of a Rift in the Church: from Apostolic Times until the Council of Florence</i>, Oxford, Oxford University Press, 2003 [ediția în limba română: <i>Răsăritul și Apusul: din epoca apostolică până la Sinodul de la Florența</i>, trad. de Irina Monica Bazon și Dragoș Gabriel Mîrșanu, (Historia Christiana), Iași, Doxologia, 2016]. CHIFĂR, Nicolae, Preot, <i>Istoria creștinismului</i>, 4 vol., Iași, Trinitas, 1999-2005 [a doua ediție: Sibiu, Ed. Universității Lucian Blaga, 2007]. CHIFĂR, Nicolae, Preot; BOICU, Dragoș (eds.), <i>Imperiu și sacerdoțiu: dinamica raporturilor Bisericești – Stat în Imperiul Romano-bizantin (306-867)</i>, (Historia Christiana, 3), Iași, Doxologia, 2017. COMBY, Jean, <i>Să citim istoria Bisericii</i>, 2 vol., trad. de Mihaela Voicu și Mariana Petrișor, București, Ed. Arhiepiscopiei Romano-Catolice, 1999-2001. DRĂGOI, Eugen, Preot, <i>Istoria creștinismului în date</i>, Galați, Ed. Episcopiei Dunării de Jos, 2004. FRIEND, William H.C. <i>The Rise of Christianity</i>, Philadelphia Fortress Press, 1991. HUSSEY, Joan Mervyn, <i>The Orthodox Church in the Byzantine Empire</i>, Oxford, 1986 [reeditare: Oxford/New York, Oxford University Press, 2010]. IONIȚĂ, VIOREL, Pr. prof. dr.h.c., (coord.), <i>Istoria Bisericească Universală</i>, vol. I: <i>De la întemeierea Bisericii până la 1054</i>, manual pentru Facultățile de Teologie din Patriarhia Română, București, Ed. Basilica, 2019. KELLY, J.N.D., <i>Early Christian Creeds</i>, London, Longmans, 1960. KELLY, J.N.D. <i>Early Christian Doctrines</i>, San Francisco, Harper & Row, 1978. MARAVAL, Pierre, <i>Le christianisme de Constantin à la conquête arabe</i>, (Nouvelle Clio), Paris, Presses universitaires de France, 2019. MARROU, Henri-Irénée, <i>L'Église de l'Antiquité tardive</i>, Paris, Seuil, 1985 [ediția în limba română: <i>Biserica în Antichitatea târzie (303-604)</i>, trad. de Roxana Mareș, (Universitas. Logos), București, Teora, 1999]. MAYEUR, J.M. ET ALII (eds.), <i>Histoire du christianisme, des origines à nos jours</i>, I. <i>Le nouveau peuple (des origines à 250)</i>, sous la responsabilité de Luce Pietri, Paris, Desclée, 2000; II. <i>Naissance d'une chrétienté (250-430)</i>, sous la responsabilité de Charles et Luce Pietri, Paris, Desclée, 1995; IV. <i>Evêques, moines et empereurs, 610-1054</i>, sous la responsabilité de Gilbert Dagron, Pierre Riché et André Vauchez, Paris, Desclée, 1993; V. <i>Apogée de la papauté et expansion de la Chrétienté: 1054-1274</i>, sous la responsabilité de André Vauchez, Paris, Desclée, 1993. MEYENDORFF, John, <i>Biserica Ortodoxă: ieri și azi</i>, trad. de Cătălin Lazurca, București, Anastasia, 1996. MEYENDORFF, John, <i>Ortodoxie și catolicitate</i>, trad. de Călin Popescu, București, Sophia, 2003. MIMOUNI, Simon Claude; MARAVAL, Pierre, <i>Le christianisme des origines à Constantin</i>, (Nouvelle Clio), Paris, Presses universitaires de France, 2015. PÂCLIȘANU, Zenovie, <i>Istoria creștinismului antic</i>, ediție îngrijită de pr. dr. Ioan Tîmbuș, Târgu-Lăpuș, Ed. Galaxia Gutenberg, 2009, pp. 383-413. POPESCU, Teodor M.; BODOGAE, Teodor, Pr.; STĂNESCU, George Gh., <i>Istoria bisericească universală</i>, 2 vol., București, Ed. Institutului Biblic și de Misiune Ortodoxă, București, 1956. RĂMUREANU, Ioan, Preot, <i>Istoria bisericească universală</i>, București, Ed. Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, 2004. RĂMUREANU, Ioan, Preot; ȘESAN, Milan, Preot; BODOGAE, Teodor, Preot, <i>Istoria Bisericească Universală</i>, vol. I, București, Ed. Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, 1993. SCHMEMANN, Alexander, <i>The Historical Road of Eastern Orthodoxy</i>, New York, Holt, Rinehart and Winston, 1963 [ediția în limba română: <i>O istorie a Bisericii de Răsărit</i>, trad. de Vasile Gavrilă, București, Ed. Sophia, 2016]. WARE, Timothy, <i>Istoria Bisericii Ortodoxe</i>, trad. de Alexandra Petrea, București, Aldo Press, 1993.</p>		
<p>7.2 Seminar</p>	<p>Metode de predare</p>	<p>Observații</p>
<p>1. Introducere în problematica seminarului</p>	<p>Discuții și analiza textelor</p>	<p>1 oră</p>

<ol style="list-style-type: none"> 2. 2. Începutul disputelor hristologice. Școli de gândire hristologică (hristologia ariană, apolinaristă, alexandrină, antiohiană) 3. Nestorianismul. Hristologia Sf. Chiril al Alexandriei. Sinodul al III-lea Ecumenic 4. Eutihianismul. „Sinodul tâlhăresc” de la Efes (449). Sinodul al IV-lea Ecumenic 5. Analiza definiției dogmatice de la Calcedon 6. Monofizitismul după Sinodul al IV-lea Ecumenic 7. Bisericile non-calcedoniene: apariția, relațiile dintre ele, dezvoltarea lor, supraviețuirea lor sub islam 8. Politica bisericească a împăratului Iustinian: Criza celor trei „capitole” 9. Monoenergismul. Monotelismul. Sinodul al VI-lea Ecumenic. Mărturisitorii Ortodoxiei împotriva monoenergismului și monotelismului 10. Primul iconoclastm. Sinodul al VII-lea Ecumenic. Analiza definiției dogmatice 11. Criza iconoclastă. Al doilea iconoclastm. Restabilirea Ortodoxiei 12. Marea Schismă - analiza izvoarelor (I) 13. Marea Schismă - analiza izvoarelor (II) 14. Seminar recapitulativ 		
<p>Bibliografie: BECK, Hans-Georg, <i>Istoria Bisericii Ortodoxe din Imperiul Bizantin</i>, trad. de Vasile Adrian Carabă, București, Nemira, 2012, pp. 41-95, 123-152, 155-207. BENGA, Daniel, Preot, <i>Metodologia studiului și cercetării științifice în Teologie</i>, București, Sophia, 2003. ICĂ, Ioan I, Arhidiacon. prof. dr., „950 de la Marea Schismă. Interpretări și documente”, <i>Revista Teologică</i>, Serie Nouă XIV (2004), pp. 8-41 și 79-113. IONIȚĂ, Viorel, Pr. prof. dr.h.c., (coord.), <i>Istoria Bisericească Universală</i>, vol. I: <i>De la întemeierea Bisericii – 1054</i>, manual pentru Facultățile de Teologie din Patriarhia Română, București, 2019. JENKINS, Philip, <i>Istoria pierdută a creștinismului</i>, trad. Mihai Moroiu, consultant științific Ierom. Agapie Corbu, București, Baroque Books & Arts, 2018. KELLY, J.N.D., <i>Early Christian Doctrines</i>, San Francisco, Harper&Row, ⁵1978, pp. 223-251. MARROU, Henri-Irénée, <i>Biserica în Antichitatea târzie (303-604)</i>, (Universitas. Logos), București, 1999, pp. 45-61. PĂCLIȘANU, Zenovie, <i>Istoria creștinismului antic</i>, ediție îngrijită de pr. dr. Ioan Timbuș, Târgu-Lăpuș, Ed. Galaxia Gutenberg, 2009, pp. 383-413. POPESCU, Teodor M.; BODOGAE, Teodor, Pr.; STĂNESCU, George Gh., <i>Istoria bisericească universală</i>, 2 vol., Editura Institutului Biblic și de Misiune Ortodoxă, București, 1956. RĂMUREANU, Ioan, Pr. Prof. Dr.; ȘESAN, Milan, Pr. Prof. Dr.; BODOGAE, Teodor, Pr. Prof. Dr., <i>Istoria Bisericească Universală</i>, vol. I, ediție revăzută și completată, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, ³1987. STĂNILOAE, Dumitru, pr. prof. „Definiția Dogmatică de la Calcedon”, <i>Ortodoxia</i>, 3 (1951), 2-3, pp. 295-340. TAMCKE, Martin, <i>Creștinii din Tur Abdin. O introducere în istoria Bisericii Ortodoxe Siriace</i>, trad. D. Boicu, Sibiu, 2015. TAMCKE, Martin, <i>Creștinii în lumea islamică: de la Mahomed până în prezent</i>, trad. Cătălin-Ștefan Popa, Nemira, București, 2018.</p>		

8. Coroborarea conținuturilor disciplinei cu așteptările reprezentanților comunității epistemice, asociațiilor profesionale și angajatori reprezentativi din domeniul aferent programului

--

9. Evaluare

Tip de activitate	9.1. Criterii de evaluare	9.2. Metode de evaluare	9.3. Pondere din nota finală
9.4. Curs	Evaluare finală Participarea la dezbaterele și întrebările născute din predare	Examen scris	60% 10%

9.5. Seminar	Verificare pe parcurs și test de evaluare	Evaluarea intervențiilor	30%
Standard minimum de performanță	<p>Înțelegerea marilor etape ale istoriei Bisericii; identificarea marilor direcții ale gândirii teologice creștine; însușirea reperelor și noțiunilor fundamentale de istorie bisericească.</p> <p>Lectura și interpretarea unui document istoric în contextul dat.</p> <p>Definirea conceptelor care se înscriu în aria istoriei bisericești.</p> <p>Analiza și interpretarea datelor istorice.</p>		

Data Completării
29.09.2025

Semnătura titularului de curs

Semnătura titularului de seminar

**Data avizării în
departament**
30.09.2025

**Semnătura Directorului de
Departament**